

Norsk fordypning i ungdomstrinnet

Formål og perspektiv

Fordypning i norsk er et fag som skal gi elevene en utvidet mulighet til å arbeide med språk og tekster. Fordypningen skal legge til rette for utforskende læringsaktiviteter med utgangspunkt i nye tekster og aktuell språkbruk. Elevene skal møte og undersøke et vidt spekter av tekster i forskjellige medier. Faget skal utvide elevenes digitale kompetanse og ferdigheter i variert språklig kommunikasjon. Det skal fremme innsikt i og kritisk vurdering av hvordan teknologi og digitale medier påvirker språk og tekst.

Fordypning i norsk skal gi elevene litterære opplevelser og muligheter til å uttrykke seg kreativt og skapende. Gjennom arbeid med faget skal elevene bli trygge språkbrukere og bevisste på egen og andres språklige identitet. Faget skal gi rom for elevenes interesser, egne valg og språklige erfaringer.

I norsk fordypning skal elevene undersøke en bredde av fenomener i aktuell norsk muntlig språkbruk, eksempelvis dialekter, sosiolekter og retoriske virkemidler i samfunnsdebatt. Muntlig språk i norsk fordypning omfatter også at elevene drøfter og utforsker tekster sammen og presenterer temaer og tekster, sammen og for hverandre. Valg av presentasjonsform med bruk av ulike tekst- og bildemedier inngår i faget. Faget skal gi rom for styrking av elevenes muntlige ferdigheter og legge til rette for at elevene får positive opplevelser ved å uttrykke og utfolde seg muntlig.

Elevene skal lese tekster i ulike sjangrer, med nye skjønnlitterære tekster etter eget valg i sentrum. Å formidle skjønnlitterære tekster til tilhørere er del av faget. Faget skal gi rom for litterær samtale, med utforskende analyse av form og innhold i tekstene. Aktuelle saktekster fra samfunnsdebatt og nyhetsformidling undersøkes. Framstilling av seg selv og andre i sosiale medier o.l. drøftes. Elevene skal skrive tekster i en bredde av sjangrer, både kreativt og saklig. De skal bearbeide tekster ut fra tilbakemeldinger og samarbeide med medelever i skriveprosesser.

Kompetansemål

Kompetansemål etter 10. klasse

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- presentere og drøfte innhold og litterære virkemidler i et utvalg selvvalgt ny skjønnlitteratur
- utforske og forklare funn om språklige virkemidler i norsk dagligtale og i aktuell debatt i ulike medier
- utforske og reflektere over språklig mangfold i Norge, undersøke og beskrive språksituasjonen i eget nærmiljø
- ta i bruk kunnskap om sjangernormer i egen tekstskaping av informative, reflekterende og kreative tekster
- planlegge, utforme og bearbeide egne tekster med bruk av digitale ferdigheter og vurdere dem underveis i prosessen ved hjelp av kunnskap om språk og tekst

- bruke kilder på en kritisk og etterrettelig måte og følge regler for personvern og opphavsrett
- utforske og sammenligne estetiske og retoriske virkemidler i sammensatte tekster i informasjons- og underholdningsmedier, reklame og kunst
- oversette/gjendikte tekster fra engelsk og reflektere over hvordan mening endres i en slik prosess
- dokumentere og vurdere egen utvikling i arbeidet med faget

Sentrale innhold 8. – 10. klasse

- Nye romaner, noveller, kortprosa og dikt
- Litterær analyse
- Litteraturbaserte presentasjoner, muntlig og skriftlig, digitale og analoge
- Skrive i saktekstsjangre og skjønnlitterære sjangrer
- Oversette til norsk
- Sammensatte tekster; tekst- og bildebehandling
- Personvern og opphavsrett
- Språklige og retoriske virkemidler
- Språkbruk i offentlig og privat debatt; sosiale medier
- Språklige og estetiske virkemidler i medier
- Tekst- og bildeanalyse i forbindelse med reklame og underholdningsmedier
- Språklig mangfold i Norge
- Dialekter, sosiolekter
- Fremmedord, lånord, nyord

Sentrale arbeidsmåter 8. – 10. klasse

Lesing av ny, selvvalgt skjønnlitteratur, norsk og oversatt, er utgangspunkt for presentasjon, erfaringsdeling og litterær samtale, med bruk av begreper fra litteratur- og språkkunnskap.

Å lese og drøfte et utvalg av felles tekster danner et grunnlag for å kunne gjøre dette. Ved å bruke primært nyskrevne noveller, dikt og kortprosaetekster, eventuelt romanutdrag, blir en bredde av språklige uttrykk aktualisert som kan overføres til lesing av selvvalgt litteratur. Begreper fra tekst- og sjangerkunnskap tas inn i det felles arbeidet. En forskende tilnærming til tekst blir hele tiden understøttet.

Elevene velger sine egne tekster i ulike skjønnlitterære sjangrer, eller velger tekster sammen med en eller flere medelever. Deling av tekst i form av høytlesing kan være en god arbeidsmåte i tilknytning til litterær samtale. Presentasjon for medelever inkluderer variert bruk av digitale verktøy. Det gis også rom for dramatisering og andre kreative muntlige presentasjonsformer.

Å drøfte egne språklige erfaringer er et utgangspunkt for å undersøke språkmangfold i eget nærmiljø og trekke linjer til dagens språkmangfold og språksituasjon i Norge. Det betyr også å utforske og drøfte språklige uttrykksmåter og virkemidler i skriftlige og muntlige sjangrer, blant annet nyord, anglismer og billedlige uttrykk. Elevene deler erfaringer og funn.

Språklige og visuelle virkemidler i reklame, nyhetsformidling og debatt undersøkes og drøftes. Samtaler om aktuelle hendelser i forbindelse med språk, ytringer, kilder, medier gis tid i norsk fordypning. Drøfting av hvordan man framstiller seg selv og andre i digitale medier hører til i denne delen av faget.

Korte økter med dagbok, friskrivning eller øvelser i kreativ skriving er del av tekstarbeidet i faget. Elevene skal skape og dele tekster i mange sjangrer. Teknikker for å skape sammensatte tekster, analogt og digitalt, utvikles gjennom de tre årene. Det kan legges opp til en periodevis fordypning i enkelte teksttyper gjennom de tre årene med norsk fordypning.

Sjangrer og språklig stil i saktekster undersøkes, drøftes og prøves ut. Kildesøk, kildebruk, kildekritikk og henvisningspraksis tas inn i tekstarbeidet knyttet til saktekster.

Fortellertekniske grep og språklige virkemidler fra skjønnlitteratur prøves ut som forbilde for egne tekster. Hvordan blir en skildring med en jeg-forteller i forhold til når en allvitende forteller er formidleren? Hva om en hendelse skildres i dikt eller kortprosa, eller som en avisreportasje?

Å oversette eller gjendikte korte tekster fra engelsk til norsk gir et fruktbart utgangspunkt for å reflektere over hvordan mening og innhold endrer seg ved bruk av forskjellige språk. Ut fra det som finnes av språklig mangfold i elevgruppen kan lignende øvelser og erfaringer inkludere flere språk.

Underveisvurdering

Sentrale arbeidsmåter viser hvordan underveisvurderingen er en integrert del av en læringsfremmende opplæring, der elevene skal gis anledning til å vise og utvikle kompetanse på flere og varierte måter, og der læreren og elevene skal være i dialog om elevenes utvikling i faget. Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse i faget norsk fordypning gjennom å utforske, argumentere, analysere og reflektere over faglige emner og sammenhenger mellom dem, og med fagspråk og teorier vurdere egne utøvelser, tekster og virkemidler. Med utgangspunkt i kompetansen elevene viser, skal de få mulighet til å sette ord på hva de opplever at de får til og til å reflektere over egen faglig utvikling. Læreren skal gi veiledning om videre læring og tilpasse opplæringen slik at elevene kan bruke veiledningen for å utvikle kompetansen sin i faget norsk fordypning.

Sluttvurdering

Sluttvurderingen skal uttrykke den samlede kompetansen eleven har ved avslutningen av opplæringen etter 10. klasse. Samlet kompetanse inkluderer evne til utforskning gjennom praktisk og kunstnerisk tilnærming i kombinasjon med kunnskap, forståelse, refleksjon og kritisk tenkning. Sluttvurderingen skal vise i hvilken grad eleven behersker ulike sjangrer og språklige virkemidler, i utforskning av tekst så vel som i egen tekstskaping og muntlig framføring.